

UITVOERINGSPROGRAMMA FRIES ENERGIEHUIS 2025

Het Fries Energiehuis: waar mienshipsenergie samenkomt

Het Fries Energiehuis: principes en kernactiviteiten

Op basis van de opgehaalde behoeften bij initiatieven, gemeenten en de ervaringen van ondersteuningsorganisaties in de verkenningsfase zijn de volgende principes en kernactiviteiten *vastgesteld* in het bestuurlijk overleg van de Friese Energie Tafel en besloten tot de oprichting van het Energiehuis.

Het Fries Energiehuis is een maatschappelijke organisatie die lokale initiatieven ondersteunt op het gebied van energiebesparing, opwek en warmte in Fryslân. Als kenniscentrum en verbinder helpt het FEH collectieve initiatieven van bewoners, bedrijven en gemeenten om samen te werken aan duurzame projecten. Het Energiehuis deelt kennis, begeleidt initiatieven en creëert de juiste randvoorwaarden voor succesvol lokaal eigendom en participatie. Met onze ervaring en het bundelen van krachten bouwen we aan een sterke basis voor de groei van Mienshipsenergie. Samen zorgen we voor succesvolle projecten en versterken we de energietransitie van onderop. Zo draagt het Energiehuis actief bij aan de regionale energiestrategie en een duurzamer Fryslân.

Zes principes

1. **De wensen en behoeften van de van de collectieve initiatieven staan centraal** (er wordt 'van buiten naar binnen' gewerkt).
2. De regionale en lokale ondersteuning betreft vooral de fasen van **initiatie en ontwikkeling**. Zodra het project in de fase van *uitvoering* of *implementatie* komt, kan via andere regelingen (zoals een vouchersysteem) waar nodig verdere ondersteuning worden verkregen. Het FEH zal hierin wel toeleiden en betrokken blijven.
3. Overheden en het Fries Energiehuis werken nauw samen en **er wordt per gemeente een heldere taakverdeling afgesproken**. Het Fries Energiehuis staat naast de Friese overheden en neemt dus geen taken over van de overheden. Het FEH fungeert in een zogeheten 'tussenruimte'; het staat tussen overheden, initiatieven en de markt in. Met vanzelfsprekend de focus op de vraag vanuit het initiatief.
4. De huidige door de overheid gefinancierde ondersteunende **activiteiten van collectieve initiatieven op regioniveau worden gebundeld**. De huidige kennis op dit thema wordt zoveel mogelijk geborgd in de nieuwe organisatie. Overdracht van die kennis wordt georganiseerd in de aanloop naar de nieuwe stichting.
5. De huidige **beschikbare financiering specifiek gericht aan individuele initiatieven** ('voucher' regeling Provincie, subsidies gemeenten, FSFE-financiering) worden geoptimaliseerd en **beter op elkaar afgestemd**. De overheden hebben hierin – via de FET – een leidende rol. Het FEH zal agenderen en voorstellen doen vanuit de praktijk en bijdragen aan een transparant systeem voor alle initiatieven.
6. Er is sprake van **transparante en actieve kennisdeling** tussen alle de betrokken partijen; het Fries Energiehuis, de overheden, de netbeheerders en de energiecollectieven. De kennisdeling binnen en vanuit het Energiehuis versterkt de algemene kennisdeling binnen de FET. Dit betreft zowel kennisdeling over contacten met initiatieven alsook afstemming over (optimalisatie van) participatiestrategie- en beleid. Bij deze dialoog kan de 'handreiking participatie' helpen.

Transparante en actieve kennisdeling kan bereikt worden door:

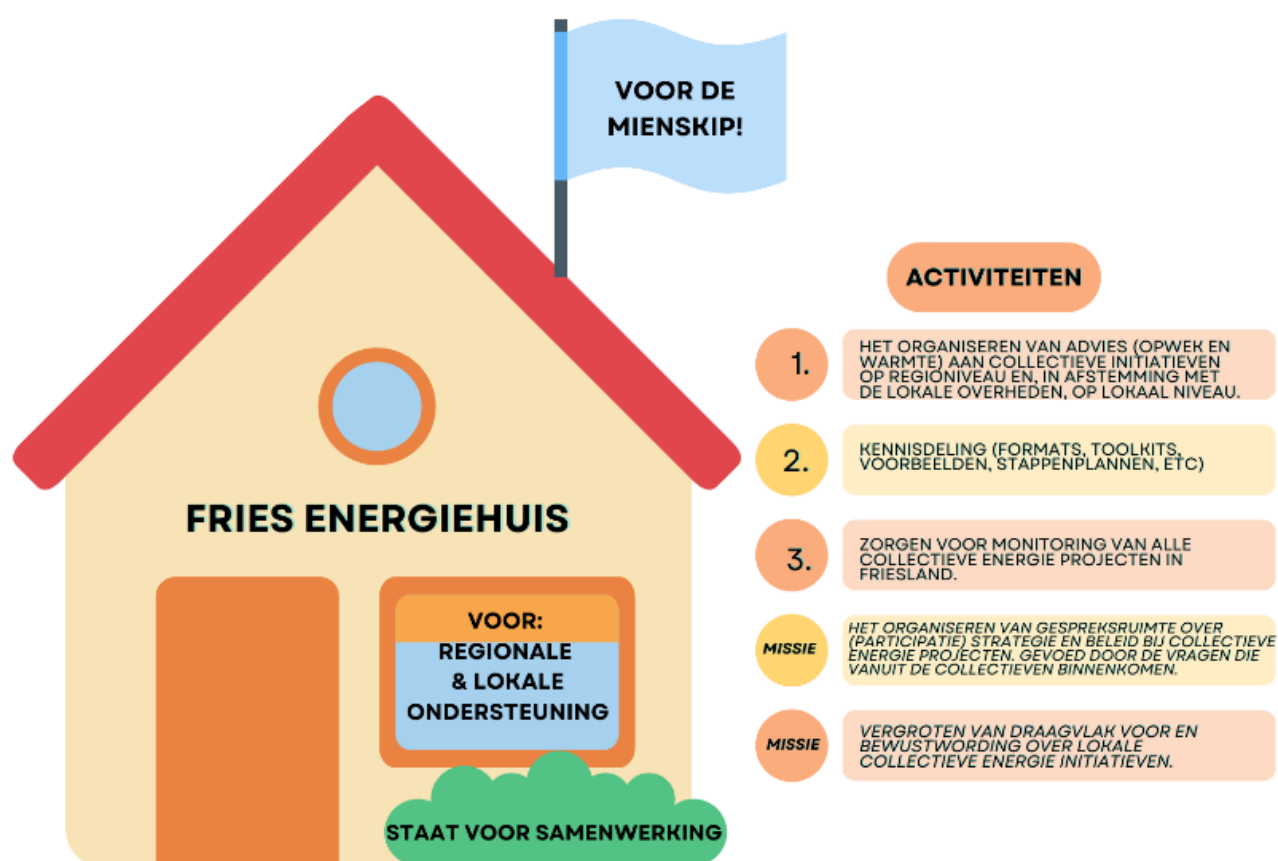
- ✓ **'Open source'** te werken volgens de **'sa dogge we dat'- regeling**, waarbij de betrokken partijen afspreken terugkoppeling te geven aan het Fries Energiehuis.
- ✓ Het opzetten en uitvoeren van **actieve monitoring en informatieverzameling**.

Lange termijn resultaten:

- Ontwikkeltijd van projecten versnellen.
- Winst uit de initiatieven terug laten vloeien in de Friese 'mienskip'.
- Energiekosten van Friese huishouden laag houden.

Drie kernactiviteiten van het Fries Energiehuis

De zes basisprincipes worden in de praktijk vertaald in drie kernactiviteiten

Uitvoering 2025

Er zijn drie inhoudelijke hoofdthema's:

- Besparing
- Opwek
- Warmte

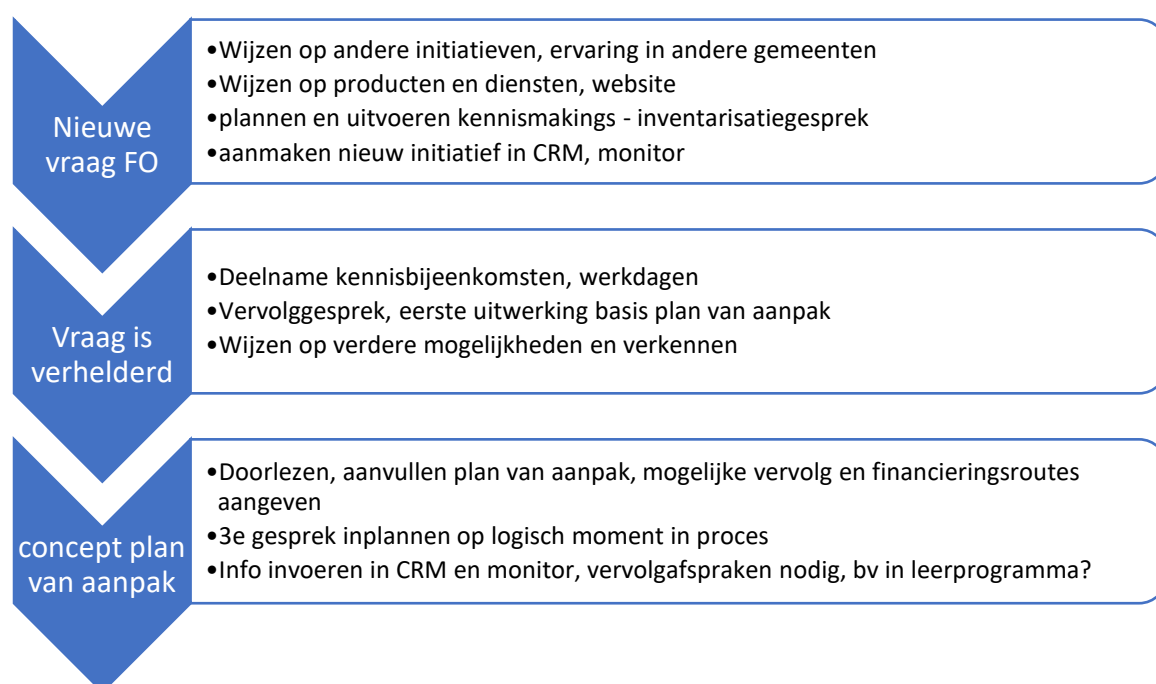
Deze thema's bepalen voor een groot deel de vraag en het type begeleiding dat nodig is. Per thema zijn er basisprocessen, zo leert de ervaring. Het thema 'energie uitwisselen' wordt in 2025 verder uitgewerkt en in werksessies gedeeld met initiatieven en gemeenten.

Het FEH kent in feite twee hoofdprocessen:

- Reageren op de vraag van initiatieven, verdiepen en op maat op gang helpen
- Delen van kennis voor en door initiatieven en overheden over actuele ontwikkelingen rond lokaal eigendom en participatie en bieden van een kennis- en leerplatform

Basisproces 1 FEH: drie stappen vanuit de **Vraag**

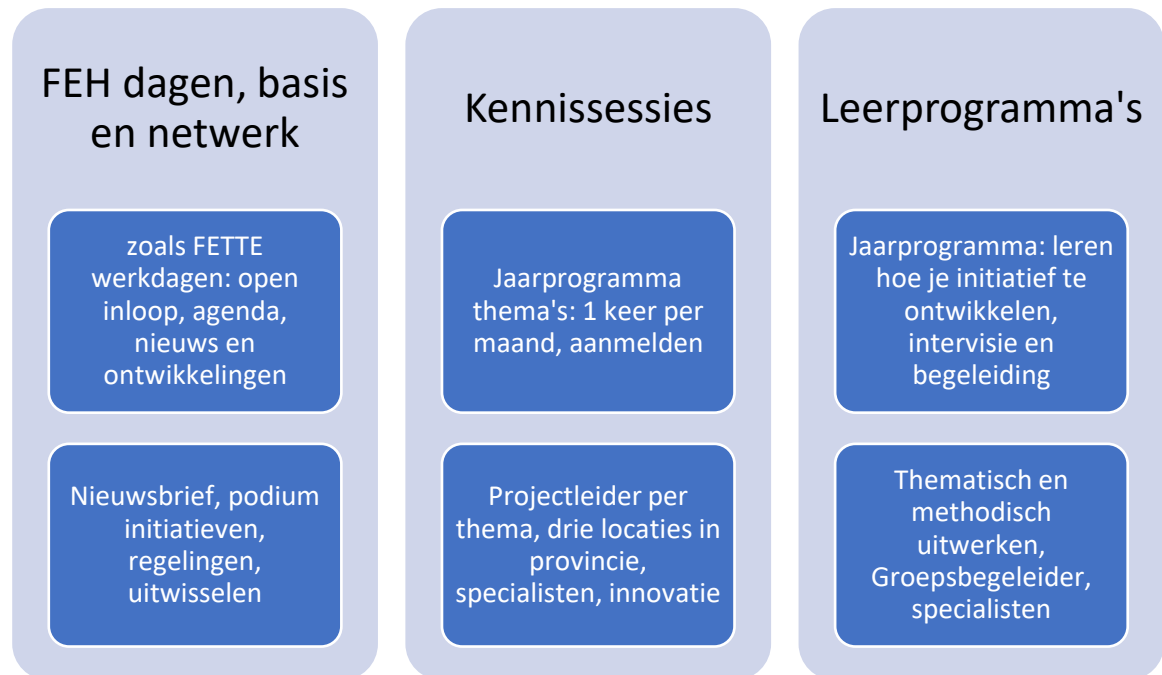
FO = Frontoffice

Mogelijke uitkomsten na dit basisproces

- Initiatief kan zelfstandig verder
- Initiatief gaat verder binnen de gemeente
- Initiatief neemt deel aan een leerprogramma
- Initiatief komt in de 'wachtstand': in afwachting van mogelijke regelingen en aanvullende financiering voor verdere ondersteuning van de ontwikkeling
- Initiatief stopt

Basisproces 2: Organiseren kennis delen, werkbijeenkomsten, leerprogramma's etc.

Het FEH richt zich in 2025 op

- 1 Overdracht lopende begeleiding van initiatieven (vanuit Us Kooperaasje, Regioteam, Energiewerkplaats en Friese Milieu Federatie), afbouw en goede landing.
- 2 Begeleiding nieuwe initiatieven
- 3 Delen van kennis en ervaring
- 4 Monitoring
- 5 Samenwerking met Friese gemeenten
- 6 Organisatieontwikkeling, positionering en verwerven extra middelen
- 7 Communicatie en zichtbaarheid
- 8 Begroting
- 9 Evaluatie en verantwoording

Uitwerking

1 Overdracht lopende begeleiding

De vier uitvoerende organisaties brengen hun huidige begeleidingsactiviteiten in in het Backoffice-overleg. Hier worden afspraken gemaakt over hoe, door wie en in welke mate de begeleiding nog doorgezet kan worden binnen het basispakket van het FEH. De vier organisaties bouwen hun werkzaamheden zoals eerder gefinancierd *vanuit de FET* af waar nodig. Het doel is om toe te werken naar een gezamenlijke werkwijze voor de basisprocessen zoals hiervoor beschreven. Met behoud van de ervaring en kennis in het team en een heldere passende afbouw voor initiatieven. Voor initiatieven die nog langlopende begeleiding nodig hebben zal gekeken worden naar aanvullende financiering om buiten het basispakket van het FEH nog te kunnen blijven ondersteunen.

Resultaten 2025:

- Huidige begeleiding initiatieven is afgebouwd en / of middels aanvullende financiering geregeld.
- Kennis, ervaring en producten en diensten vanuit de vier organisaties die de begeleiding tot nu toe deden zijn ingebracht en overgedragen (waar relevant) aan het FEH en daarin geborgd.
- Werkzaamheden die nog buiten het FEH worden gefinancierd maar die raken aan het basispakket van het FEH worden ingebracht en ook onder coördinatie van het FEH gebracht zodat er eenduidige werkwijzen ontstaan.

2 Begeleiding nieuwe initiatieven

Het FEH kent een frontoffice, hier kunnen initiatieven, gemeenten en anderen zich melden met een vraag. Er is een telefoonnummer, website en contactformulier. Elke vraag wordt in het wekelijks backoffice-overleg besproken. Afhankelijk van de vraag wordt aanbod geleverd. In de eerste drie maanden van 2025 gaat het team aan de slag

met het vormgeven van de werkwijzen, de begeleidingsalternatieven en het kennisprogramma. Mogelijkheden vanuit het FEH zijn (zie basisproces):

- Doorverwijzen, verbinden met andere initiatieven om van te leren, idem voor gemeenten
- 'Intakegesprek' plannen, om verdiepende vragen te stellen en de ondersteuningsbehoefte te verhelderen en van daaruit vervolg organiseren
- Initiatieven wijzen op de agenda met kennissessies, bijeenkomsten, producten en voorbeelden op de site en of aanbieden deel te nemen aan een 'leerprogramma'.

Het FEH richt zich vanuit haar basispakket op de initiatiefase van initiatieven. Hieronder verstaan we: het initiatief is nog pril, zoekende naar hoe en wat, veel behoefte aan kennis en ervaring van andere initiatiefnemers.

Daarna onderscheiden we de planfase: focus gevonden, basis voor een organisatiemodel: vooral behoefte aan begeleiding rond financiering, regelgeving, juridische zaken, specialistische kennis, samenwerking met overheden etc. om tot een goed plan te komen dat rijp is voor uitvoering en financiering. En vervolgens de realisatiefase: contracten met energieleveranciers, aannemers, uitvoerders. Beheer en onderhoud, continuïteit, professionalisering, crises en conflict etc.

Het FEH realiseert zich dat ook de planfase en realisatiefase tot ondersteuningsvragen leiden voor initiatieven. Hiervoor zal zoveel mogelijk gezocht worden naar aanvullende financiering (vouchers, regelingen vanuit participatiecoalitie, aanvullende regelingen gemeenten, rijksoverheid, FSFE etc.). De taak van het FEH is dan om die informatie paraat te hebben en aan te bieden aan de initiatiefnemers. Onder het adagium: het FEH kan en hoeft niet alles te doen maar moet wel alles weten. Zodat die kennis steeds gericht kan worden ingebracht. Het FEH heeft dan ook een goed en actueel CRM waaruit geput kan worden en kennis opgevraagd kan worden bij partijen. De medewerkers van het FEH kennen het netwerk en de initiatieven goed, evenals alle regelingen en andere partijen die kunnen ondersteunen (op onderdelen). Daarnaast zijn ze goed in contact met de Friese gemeenten over de specifieke afspraken en mogelijkheden aldaar.

Resultaten 2025:

- Het FEH beantwoordt alle vragen die binnenkomen op zo'n manier dat de initiatiefnemers een volgende stap in hun traject kunnen zetten.
- Het FEH begeleidt tenminste 25 nieuwe initiatieven in hun eerste stappen.
- Werkwijze basispakket is helder en wordt door basisteam uitgevoerd.

3 Delen van kennis en ervaring

Het FEH werkt zoveel mogelijk in collectieve leerprogramma's, zogenaamde klasjes, waar initiatieven aan deel kunnen nemen. Thematisch en slim en efficiënt georganiseerd. Via een piramidemodel waarin de vraag van zeer algemeen (basiskennis) naar zeer specialistisch kan

gaan. De ervaring leert dat initiatiefnemers, coöperaties en bedrijven heel graag van elkaar leren, met elkaar in gesprek gaan. Dat organiseert en faciliteert het FEH. Er zijn veel experts in Fryslân: alle initiatiefnemers zijn dat en kunnen hun kennis en ervaring delen. Zie basisproces 2.

Het FEH ontwikkelt programmalijnen met leergemeenschappen en praktijkgemeenschappen. Ook wordt er actief gezocht naar verbinding met het onderwijs, in praktijkstages, onderzoek en het opdoen van ervaring voor studenten in mienshipsprojecten.

Het FEH houdt een goed overzicht van de kennis en expertise buiten Fryslân bij en het FEH nodigt uit om te delen. Er wordt gewerkt met 'open source', wie met het FEH werkt aan versnelling van mienshipsenergie is onderdeel van het FEH-netwerk en met hen worden afspraken gemaakt over het delen van kennis en data.

Het FEH wil ook inspireren, o.a. door verhalen te vertellen, verhalen uit de praktijk die inspireren en tot nieuwe praktijken aanzet. Zie verder bij communicatie.

Het FEH doet niets dubbel. Alles wat al ontwikkeld is en wat werkt wordt gebruikt. Voorbeelden hiervan zijn het tienstappenplan participatie, de route kaart, financiële producten etc. Sinnetafel., menukaart, communicatietoolbox. Het FEH werkt het aanbod verder bij en uit en zorgt voor digitale beschikbaarheid waar dat geschikt is. Ook producten uit andere provincies en van landelijke aanbieders / sites zal het FEH ontsluiten.

Het FEH wil de kennis die wordt opgedaan in innovatieve projecten (bv rond aquathermie, of een warmtegemeenschap) borgen binnen het FEH om het breed te kunnen delen. Hierover zal het FEH afspraken maken met programmamanagers en projectleiders op innovatieve trajecten. Inzet is dat die borgingsactiviteiten ook met middelen gepaard gaan richting FEH. Kennisdelen zoals nu via de FET wordt gedaan vooral voor ambtenaren kan via de FEH worden verbreed naar initiatiefnemers.

Resultaten in 2025 (koppeling aan de vraag):

- Vijf Webinars / kennisbijeenkomsten over actuele thema's voor initiatiefnemers o.a. vanuit pilots en innovatieve projecten (bv overdracht van ervaringen wetterwarmte, biogas)
- Twee werkbijeenkomsten voor gemeenten over actuele thema's in samenwerking met initiatieven en participatievraagstukken
- Twee leerprogramma's (= vier bijeenkomsten met 4-5 initiatieven) op basis van de vraag (in ieder geval een over warmte en een over organiseren en financiën)
- Jaarplan voor 'open werkdagen' om te netwerken en actuele kennis en ontwikkelingen te delen voor initiatiefnemers
- Aanvullend extra aanbod indien de vraag zich ontwikkelt.

4 Monitoring

Het FEH draagt bij aan de monitoring van de energietransitie in Fryslân. Hiervoor zal zij aansluiten bij het monitorprogramma zoals dat in de uitvoeringsagenda zal worden opgezet. Taken die het FEH daarbij voor zich ziet zijn:

- Registratie van initiatieven: locatie, doel, fase, energieresultaat, organisatiemodel
- Ondersteuningsbehoefte
- Bijdrage aan doelstellingen: besparing, opwek, delen, lokaal eigendom etc.

Resultaten 2025:

- Het FEH zal met alle netwerkpartners afspraken voorbereiden over delen van data voor de monitoring.
- Database en CRM systeem werkend.

5 Samenwerking met Friese gemeenten

Initiatieven zijn locatie gebonden en spelen zich af in dorpen, wijken etc. in gemeenten. Soms ook in het buitengebied waar de provincie een rol heeft of ze lopen over gemeentegrenzen heen. Er zijn veel spelers in de energietransitie, naast de initiatiefnemers spelen de overheden en ook bedrijven een grote rol. Het speelveld is best complex in ontwikkeling. Het FEH wil zich zoveel mogelijk positioneren in de zogenaamde 'tussenruimte' om de processen tussen de verschillende spelers zo goed mogelijk te laten verlopen. Dat maakt initiatieven ook het meest kansrijk.

In 2025 zal het FEH met elke Friese gemeente het lokale speelveld bespreken, in kaart brengen en werkafspraken maken. De gemeenten hebben verschillende regelingen rondom initiatieven, eigen loketten, werkafspraken en ondersteuningsaanbod. Het FEH moet daarvan goed op de hoogte zijn om helderheid te verschaffen aan de initiatieven. Goede afspraken over communicatie tussen FEH en de gemeente zijn hiervoor voorwaardelijk.

Vanuit de praktijk ontstaan leerervaringen, deze vragen ook soms om agendering op de beleids- en bestuurstafel. Zodat beleid en regelingen volgend kunnen zijn op de innovatie en ontwikkeling in de praktijk. Het FEH wil de praktijkervaringen dan ook inbrengen bij de beleidsmedewerkers in de gemeenten en vice versa en waar nodig op binnen de FET voor de samenwerkende Friese overheden.

Resultaten in 2025:

- Het FEH heeft per gemeente de werkwijze en het speelveld in kaart en kan van daaruit de initiatieven goed in het speelveld laten participeren.
- Het FEH heeft per gemeente afspraken over communicatie en afstemming rond initiatieven en werkwijzen.
- Elke gemeente heeft een contactambtenaar voor het FEH en kan vragen inbrengen rondom participatie en doorontwikkeling en versterking initiatieven.
- Het FEH heeft inzicht in de praktijk en de beleids- en bestuursvraagstukken die hieruit voortkomen en agendeert deze waar mogelijk en nodig.

6 Organisatieontwikkeling, positionering en verwerven extra middelen

Het FEH is een nieuwe organisatie: stichting met bestuur, een coördinator en een team van ervaren mensen die elk vanuit een eigen achtergrond instappen en in deeltijd voor het FEH gaan werken. Er is in het proces om tot het FEH gekomen schade opgelopen bij gemeenten en uitvoeringsorganisaties. Verschil van inzicht over wat een FEH moet doen en zijn, afbouw van subsidies door de provincie, een start met een beperkt budget en het moet beperken van de huidige werkzaamheden. Het FEH heeft dan ook echt wel een aantal maanden nodig om zich goed op te richten en tot adequate uitvoering te komen.

Anderzijds is de komst van het FEH nu de kans om stevig te bouwen aan een kenniscentrum voor mienskijsenergie, kennis te borgen, een netwerk door te ontwikkelen en zo steeds meer initiatief van onderop te enthousiasmeren en te ondersteunen.

In 2025 moet de verdere vorming plaatsvinden. Er wordt gestart met mensen in deeltijd, via opdrachten aan organisaties en dat moet omgezet worden in reguliere verbanden met continuïteit. ER wordt uitgegaan van de basissubsidie die door de gemeente Leeuwarden als penvoerder van de FET wordt verstrekt. De opdracht aan het FEH (bestuur en coördinator) is om extra middelen te verwerven en zodoende meer begeleiding en ondersteuning te kunnen bieden aan initiatieven, ook na de initiatiefase. De ervaring leert dat dat nodig is, om van eerste initiatief naar daadwerkelijke uitvoering te komen is vaak een lang traject met verschillende vragen en behoeften.

Resultaten 2025:

- Stichting FEH kan optreden als werkgever voor medewerkers en heeft een adequate bedrijfsvoering, bestuur en organisatie.
- Stichting FEH is bekend bij de Friese overheden en relevante stakeholders en wordt gezien als logische partij om aanvullende financieringsarrangementen mee af te stemmen.
- Stichting FEH is in staat om subsidies en fondsen te verwerven, o.a. ook landelijk en hierover nadere afspraken te maken met Friese overheden.
- Het FEH ontwikkelt een maatwerkpakket van aanvullende diensten dat aangeboden kan worden aan overheden en initiatieven.
- Binnen de pijler Mienskip van de FET is een klankbordgroep voor het FEH ingericht, waarin signalen en doorontwikkeling besproken worden. Hierin zitten ambtenaren en FEA leden.

7 Communicatie en zichtbaarheid

Zichtbaarheid is voorwaardelijk voor een nieuwe organisatie als het FEH. Middels een communicatieplan, ondersteund vanuit de FET, zal het FEH rond de start en bij de uitvoering zeer actief zijn in haar communicatie. De communicatiemiddelen zijn basaal voorbereid, moeten nader gevuld worden in 2025.

Resultaten:

- Het FEH is zichtbaar en vindbaar voor alle energie-initiatieven en gemeenten in Fryslân.
- Het FEH heeft een up to date website met relevante informatie over haar activiteiten, diensten en producten.
- Het FEH inspireert met verhalen, uitingen, filmpjes etc. over initiatieven, werkwijzen, successen en resultaten.
- Het FEH is in verbinding met de FET deelnemers, presenteert zich op FET te werkdagen, bij de FEA en de bestuurstafel.

8 Begroting

Coördinatie	€ 60.000
Basisteam: uitvoering basispakket frontoffice en backoffice	€ 180.000
Communicatie en organisatiekosten (ontwikkeling)	€ 30.000
Inhuur overig	€ 30.000
Totaal basissubsidie	€ 300.000

9 Evaluatie en verantwoording

Zoals in de subsidiebeschikking staat: de Stichting Fries Energiehuis levert in het laatste kwartaal van 2025 een schriftelijke rapportage bij ons aan, waarbij in ieder geval gerapporteerd wordt over: een met documenten onderbouwde financiële stand van zaken, inkosten en uitgaven en stand van zaken inzake gerealiseerde doelen.